

YAWORKS

CO₂-reductieplan

Opdrachtgever

YaWorks Capital B.V.

Auteur:

Machteld Houben

Dé CO₂ Adviseurs

Laat de CO₂-Prestatieladder voor je werken

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	LEESWIJZER	3
2	Energiebeoordeling	4
2.1	IDENTIFICATIE GROOTSTE VERBRUIKERS	4
2.2	TRENDS IN ENERGIEVERBRUIK EN VOORTGANG CO ₂ -REDUCTIE	4
2.3	VOORGAANDE ENERGIEBEOORDELINGEN	4
2.4	VERBETERPOTENTIEEL	4
3	Strategisch plan scope 3	6
3.1	KWALITATIEVE SCOPE 3 ANALYSE	6
3.2	KWANTITATIEVE SCOPE 3 ANALYSE	7
3.3	KETENDOELSTELLING	7
3.4	KETENPARTNERS	8
4	Hoofddoelstelling	8
4.1	VERGELIJKING MET SECTORGENOTEN	8
	• Sectorgenoot 1 PQR	8
	• Sectorgenoot 2 SLTN	9
4.2	HOOFDDOELSTELLING	9
4.2.1	Scope 1 Subdoelstelling brandstofverbruik wagenpark	10
4.2.2	Scope 2 Subdoelstelling elektraverbruik kantoren	10
4.2.3	Scope 3 Subdoelstelling woon-werkverkeer	10
5	Maatregelen reductieplan	11
5.1	GRAFIEK VOORTGANG CO ₂ -REDUCTIE	11
6	Participatie sector- en keteninitiatieven	12
6.1	ACTIEVE DEELNAME	12
6.2	LOPENDE INITIATIEVEN	12
	Bijlage A Inventarisatie sector- en keteninitiatieven	13
	Bijlage B Inventarisatie reductiemogelijkheden	17
	B.1 REDUCEREN BRANDSTOFVERBRUIK	17
	B.1.1 Algemeen	17
	B.1.2 Efficiënter rijgedrag	17
	B.1.3 Verminderen van reiskilometers	18
	B.1.4 Vergroening wagens en brandstoffen	18
	B.2 REDUCEREN ELEKTRA- EN GASVERBRUIK	19
	B.2.1 Algemeen	19
	B.2.2 Reduceren elektraverbruik	19
	Bijlage C Duurzame leveranciers	20
	C.1 ENERGIE	20
	C.2 MOBILITEIT	20

1 Inleiding

In dit document worden de scope 1 en 2 CO₂-reductiedoelstellingen van YaWorks Capital B.V, verder te noemen 'YaWorks Capital', gepresenteerd en de voortgang van de CO₂-reductie beoordeeld. Voorafgaand hieraan is de CO₂-footprint voor scope 1 en 2 opgesteld conform ISO 14064-1 en het GHG Protocol.

Voor het bepalen van de CO₂-reducerendemaatregelen die binnen YaWorks Capital toegepast kunnen worden, is eerst een inventarisatie van mogelijke reductiemaatregelen uitgevoerd. Deze inventarisatie is beschreven in bijlage A van dit document. Aan de hand van de maatregelen die voor YaWorks Capital relevant zijn, is vervolgens het CO₂-reductieplan opgesteld. Hierin worden de reductiedoelstellingen en de daarbij behorende maatregelen beschreven.

In hoofdstuk 2 van dit document wordt de energiebeoordeling beschreven waarin een analyse is uitgevoerd over de voortgang in CO₂-reductie voor scope 1&2 en mogelijke verbeterpunten. In hoofdstuk 3 worden de scope 3 emissies en voortgang daarin beschreven, met daarbij uitgelegd welke strategie YaWorks Capital in de keten hanteert. De verbeterpunten die vanuit hoofdstuk 2 en 3 naar voren komen, worden in hoofdstuk 4 en 5 waar nodig verder opgenomen: in hoofdstuk 4 worden de reductiedoelstellingen beschreven, terwijl het concrete plan van aanpak en de status van de uit te voeren maatregelen is weergegeven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 tenslotte wordt een beschrijving gegeven van initiatieven waaraan wordt deelgenomen en welke winst deze initiatieven op het gebied van kennisdeling en CO₂-reductie hebben opgeleverd.

Dit reductieplan is opgesteld in overleg met en met goedkeuring van het management. De voortgang in (sub)doelstellingen en maatregelen wordt ieder half jaar beoordeeld.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter onderbouwing van de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Per hoofdstuk wordt een eis behandeld. Hieronder een leeswijzer.

<i>Hoofdstuk in dit document</i>	<i>Eis in de CO₂-Prestatieladder</i>
<i>Hoofdstuk 2: Energiebeoordeling</i>	<i>2.A.3</i>
<i>Hoofdstuk 3: Strategisch Plan scope 3</i>	<i>5.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 4: Doelstellingen</i>	<i>3.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 5: Maatregelen reductieplan</i>	<i>3.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 6: Participatie sector- en keteninitiatief</i>	<i>3.D.1 en 3.D.2</i>
<i>Bijlage A</i>	<i>1.D.1</i>
<i>Bijlage B</i>	<i>1.B.1</i>
<i>Bijlage C</i>	<i>1.B.1</i>

2 Energiebeoordeling

Het doel van deze energiebeoordeling is de huidige en de historische energieverbruiken van YaWorks Capital in kaart te brengen. Deze beoordeling geeft minimaal 80% van de energiestromen weer. Zo zijn door deze analyse de grootste verbruikers geïdentificeerd en kan daar individueel op gestuurd worden. Daardoor kunnen de belangrijkste processen die bijdragen aan CO₂-uitstoot effectief aangepakt worden. De achterliggende brongegevens zijn terug te vinden als extra tabblad in Emissie-inventaris (2.A.3 & 3.A.1).

2.1 Identificatie grootste verbruikers

De 80% grootste emissiestromen in 2016 van YaWorks Capital zijn:

- **Brandstof Wagenpark** **86%**

Dit verbruik wordt veroorzaakt door het leasewagenpark van YaWorks Capital. Uit de energiebeoordeling komt naar voren dat 58% van de bestuurders meer dan 50% boven het normverbruik rijdt. Er worden veel kilometers gemaakt omdat de werknemers van YaWorks Capital voornamelijk bij klanten werken.

2.2 Trends in energieverbruik en voortgang CO₂-reductie

Tussen 2015 en 2016 is de CO₂-uitstoot met 1% afgenomen. Als we uitgaan van de eerste helft van 2017 is de verwachting dat deze relatieve uitstoot weer met 1% zal toenemen tot 100% ten opzichte van het basisjaar 2015.

Er is een toename te zien in het brandstofverbruik en in het aantal gedeclareerde kilometers. Ook is er in de eerste helft van 2017 meer gevlogen. Dit heeft gevolgen voor het behalen van de subdoelstellingen. YaWorks Capital heeft opgenomen dat er een reductie van 6% op scope 1 plaats moet vinden en 2% op scope 2.

2.3 Voorgaande energiebeoordelingen

Dit is de eerste energiebeoordeling voor de holding YaWorks Capital. Vorig jaar is er een energiebeoordeling gemaakt voor YaWorks Projects, een van de dochterondernemingen van YaWorks Capital. In deze energiebeoordeling is er gekeken naar het wagenpark van deze dochter. Omdat dit wagenpark uit slechts vijf voertuigen bestaat is het niet zinvol om op basis van deze beoordeling te vergelijken.

2.4 Verbeterpotentieel

Omdat YaWorks Capital via de leasemaatschappijen en de eigen tankpassen een goed inzicht heeft in de verbruikte brandstof is er op gebied van inzicht in deze emissiestromen weinig extra te behalen. Alleen de kilometerstanden van de eigen tankpassen kunnen beter bijgehouden worden dan nu wordt gedaan.

Wel is er genoeg potentieel op dit gebied. Uit de energiebeoordeling komt naar voren dat er door 58% van de bestuurders ver boven de fabrieksnorm wordt gereden. Het gaat om een totale leasevloot van 64 wagens. Ook is er naar voren gekomen dat er niet voldoende gebruik wordt gemaakt van de hybride capaciteiten. In het wagenpark bevinden zich op dit moment 8 hybride auto's. Een van de auto's heeft een nummerbord dat in het overzicht gekoppeld is aan een Lexus, maar in het overzicht van de RDW aan een Golf. Om deze reden is het energielabel van deze auto niet bekend.

Afwijkingen van fabrieksverbruik

Percentage dat meer dan 200% boven het normverbruik rijdt	11%
Percentage dat meer dan 100% boven het normverbruik rijdt	22%
Percentage dat meer dan 75% boven het normverbruik rijdt	29%
Percentage dat meer dan 50% boven het normverbruik rijdt	58%
Percentage dan minder dan 25% boven het normverbruik rijdt	17%
Percentage dan minder dan 5% boven het normverbruik rijdt	6%

Hieronder is een verdeling weergegeven van de verschillende energielabels en de bouwjaren van de wagens.

Energielabels Wagenpark

Energielabel E	1
Energielabel D	3
Energielabel C	12
Energielabel B	13
Energielabel A	35

Leeftijd wagenpark

Wagens uit 2013	7
Wagens uit 2014	11
Wagens uit 2015	26
Wagens uit 2016	13
Wagens uit 2017	7

Omdat het wagenpark voornamelijk uit leasewagens bestaat, is de gemiddelde leeftijd van de auto's vrij laag. Meer dan 50% van de auto's heeft milieulabel A.

Reductiepotentieel

De volgende mogelijkheden zijn uit de analyse naar voren gekomen om de CO₂-uitstoot verder te reduceren:

- Training Het Nieuwe Rijden;

- Verduurzamen wagenpark door instellen plafond voor CO₂-uitstoot in leasebeleid;
- Terugkoppeling rijstijl door middel van een wedstrijdje;
- Gebruik van mobiliteitsplatform zoals bijvoorbeeld ULU, waarbij de rijstijl automatisch wordt bijgehouden;
- Sturen op het kiezen voor elektrische auto's. (Op dit moment zijn er twee auto's besteld die volledig elektrisch rijden.)

Bovenstaande maatregelen zijn opgenomen in het CO₂-reductieplan.

3 Strategisch plan scope 3

YaWorks Capital wil naast de CO₂-reductie voor het eigen bedrijf, ook CO₂-reductie in de keten nastreven. Middels een kwalitatieve en kwantitatieve scope 3 analyse is onderzocht welke emissies in de keten het meest significant zijn en waar YaWorks Capital de meeste invloed op kan uitoefenen. Daaruit blijkt dat GHG-categorieën 'Inkoop goederen en diensten' en 'Woon-werk verkeer' een groot aandeel hebben op de totale emissies in de keten. Op basis van de resultaten uit deze analyse is een ketenanalyse uitgevoerd over een van de twee meest materiële emissies. In de ketenanalyse is onderzocht waar de verbruiken in deze keten plaatsvinden en wat mogelijkheden zijn voor CO₂-reductie. Aan de hand van deze analyse zijn de mogelijke reductiemaatregelen en reductiestrategieën in kaart gebracht.

Omdat YaWorks Capital een zeer klein bedrijf is waar geen producten worden verkocht of opgeleverd maar het werk bestaat uit dienstverlening gebaseerd op denkwerk, zijn de meeste GHG-categorieën niet van toepassing voor het bedrijf. Zij hebben daarnaast weinig invloed op de manier waarop opdrachten worden uitgevoerd. Er is daarom vooral gekeken naar de realistische mogelijkheden voor het bedrijf om de CO₂-uitstoot in de keten van hun werkzaamheden te verminderen.

3.1 Kwalitatieve scope 3 analyse

Middels een kwalitatieve scope 3 analyse is inzichtelijk gemaakt waar YaWorks Capital de meeste potentie (CO₂-reductie en invloed) in de keten ziet. Daaruit blijkt de volgende top 2:

- Detacheren – Private partijen
- Projecten – Private partijen

Op basis van bovenstaande rangorde heeft YaWorks Capital besloten om een ketenanalyse over het woon-werkverkeer uit te voeren.

Ketenanalyse

Op basis van de hierboven gekozen Product-Markt Combinatie is er een analyse uitgevoerd over het woon-werk verkeer van YaWorks Capital. De reden dat het bedrijf hiervoor heeft

gekozen is omdat zij in hun werkzaamheden bij de klant zelf weinig ruimte hebben voor eigen innovatieve aanpassingen. Binnen de categorie Detacheren als wel binnen de categorie Projecten, is de inhuur van personeel de belangrijkste activiteit. De meeste uitstoot waar zij direct invloed op hebben is de verbranding van brandstoffen door het vele woon-werkverkeer tussen werknemer/ingehuurd personeel en de klant. Vanwege het grote aandeel aan ingehuurd personeel is zowel het woon-werk verkeer van de vaste werknemers als van de ingehuurde (gedetacheerd of ZZP) medewerkers in kaart gebracht.

3.2 Kwantitatieve scope 3 analyse

In 2017 zijn voor het eerst de emissies in de keten op globale wijze kwantitatief geïventariseerd. De resultaten van deze analyse zijn de volgende:

1. Inkoop goederen & diensten
2. Upstream transport en distributie
3. Woon-werkverkeer

Uit de inventarisatie blijkt duidelijk de impact van de inhuur van personeel in de keten van YaWorks Capital.

3.3 Ketendoelstelling

YaWorks Capital kiest er vanwege de potentie in CO₂-reductie en de invloed van YaWorks Capital voor om het besparingspotentieel dat vanuit de ketenanalyse over woon-werkverkeer naar voren komt, te gebruiken als doelstelling voor de keten. Daarbij is de doelstelling als volgt:

Ketendoelstelling
<i>YaWorks Capital wil in 2018 de CO₂-uitstoot van woon-werkverkeer met 3% verminderen</i>

Om deze doelstellingen te behalen zijn de volgende maatregelen opgesteld:

Maatregelen
OV stimuleren in woon-werkverkeer door onderzoek bereikbaarheid
Thuiswerken stimuleren voor vermindering KM
Terugkoppeling rijgedrag vanuit leasemaatschappij
Leasebeleid in overleg met leasemaatschappij verbeteren (elektrisch of zuinigere auto's)
Inzichtelijk krijgen soort brandstof privéauto's

3.3 Ketenpartners

In deze paragraaf worden de belangrijkste ketenpartners van YaWorks Capital benoemd die betrokken zullen worden bij het realiseren van de scope 3 doelstelling. Deze ketenpartners zullen benaderd worden om informatie met betrekking tot CO₂-reductie in de keten of het bedrijf aan te leveren.

Ketenpartner	Type aan te leveren gegevens
Medewerkers YaWorks Capital	Zijn verantwoordelijk voor de uitstoot en kunnen keuzes maken voor transportmiddelen om dit te beïnvloeden
YaWorks Capital	Organisatie beslist welke mobiliteitsopties personeel heeft
Leasemaatschappijen	Verstrekken het auto assortiment – bepalen deels het aanbod
Autofabrikanten	Bepalen wat er op de markt beschikbaar is en me welk brandstoftype
Openbaarvervoermaatschappijen	Bereikbaarheid, service en frequentie zijn zeer bepalend voor het reisgedrag van medewerkers YaWorks Capital
Oliemaatschappijen	Door producten te maken die minder CO ₂ uitstoten bij verbranding kan een positieve bijdrage geleverd worden aan de uitstoot van CO ₂ .

4 Hoofddoelstelling

4.1 Vergelijking met sectorgenoten

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om reductiedoelstellingen op te stellen die zowel ambitieus als realistisch zijn. Daarom is voor het opstellen van de doelstelling onderzocht welke maatregelen en doelstellingen sectorgenoten ambiëren. YaWorks Capital schat zichzelf op het gebied van CO₂-reductie in als middenmoter vergeleken met sectorgenoten. Zij hebben al ledverlichting en bewegingssensoren en daarnaast diverse hybride auto's aangeschaft voor het wagenpark. Omdat de sectorgenoten van gelijke grootte niet meedoen aan de CO₂-prestatieladder en grotere bedrijven een hogere reductiedoelstelling hebben kan er gesteld worden dat YaWorks Capital ergens in het midden zit.

Enkele voorbeelden van sectorgenoten die in het bezit zijn van het CO₂-bewust Certificaat hebben de volgende doelstellingen:

- **Sectorgenoot 1 | PQR**
 Zij hebben slechts reductiemaatregelen maar communiceren op hun website niet over een duidelijke kwantitatieve Reductiedoelstelling CO₂ op scope 1 en 2.
 Zij hebben onder andere de volgende maatregelen genomen:
- ✓ Verzamelen en wegen van afvalpapier en hiermee de mensen te stimuleren een rigide printbeleid te voeren;

- ✓ Aanbrengen van sensorschakelaar in toiletten. Aanpassen van de schakelmogelijkheden van verlichting door groeps-/afdelingsschakelaars te vervangen door schakelaars per unit/kantoor;
 - ✓ Het nieuwe werken adopteren;
 - ✓ Na de uitloop van leaseautocontracten deze vervangen door alleen nog maar categorie A, B, C-energielabel auto's, waardoor 50% van ons (lease) wagenpark in 2013 in deze categorieën vallen;
 - ✓ Openbaar vervoer stimuleren;
 - ✓ Transporteursselectie mede op basis van ISO 14001 in de leveranciers beoordeling;
 - ✓ Gefaseerde overgang naar ledverlichting (45%) Besparing die dit zou moeten opleveren bedraagt 9 Ton CO₂ per jaar;
 - ✓ Focus op bandenspanning leggen. Tijdens kantoordag door bedrijf alle auto's laten controleren en bijvullen indien nodig.
- *Sectorgenoot 2 | SLTN*
 Zij hebben als doel gesteld om 38% CO₂ op scope 1 en 2 te reduceren in 5 jaar. Zij hebben een uitstoot van 3793 ton CO₂. Om deze doelstelling te realiseren hebben zij de volgende maatregelen genomen:
 - ✓ Verplaatsen van de activiteiten in Almere naar Hilversum. Het kantoorpand in Hilversum is klimaatneutraal;
 - ✓ Optimalisatie van de computerruimtes;
 - ✓ Duurzaamheidcriteria toepassen voor het selecteren van leveranciers;
 - ✓ Groene energie wordt ingekocht;
 - ✓ Iedere avond een gebouwcontrole v.w.b. het uitzetten van apparaten;
 - ✓ Het stimuleren van het gebruik van milieuvriendelijke auto's: label A en B én elektrische auto's.

Andere sectorgenoten als Routz, Alcadis en Vosko zijn nog niet in het bezit van een CO₂-Prestatieladder certificaat. Het is daarom nog niet mogelijk om hiermee te vergelijken.

4.2 Hoofddoelstelling

YaWorks Capital heeft als doel gesteld om in de komende drie jaar, gemeten vanaf het referentiejaar tot aan het jaar van herbeoordeling, onderstaande CO₂-reductie te realiseren.

Scope 1 en 2 doelstellingen YaWorks Capital

YaWorks Capital wil in 2018 ten opzichte van 2015 5% minder CO₂ uitstoten

**Bovengenoemde doelstelling wordt gerelateerd aan de behaalde omzet om de voortgang in CO₂-reductie te monitoren.*

Nader gespecificeerd voor scope 1 en 2 zijn de doelstellingen als volgt:

- Scope 1: 6% reductie in 2018 ten opzichte van 2015
- Scope 2: 2% reductie in 2018 ten opzichte van 2015

Daarnaast wil YaWorks Capital in de keten van het woon-werkverkeer onderstaande reductie realiseren:

Scope 3 doelstelling YaWorks Capital

YaWorks Capital wil in 2019 de CO₂-uitstoot van woon-werkverkeer met 3% verminderen t.o.v. 2016

4.2.1 Scope 1 | Subdoelstelling brandstofverbruik wagenpark

Om de scope 1 doelstelling te kunnen behalen is aan de hand van de mogelijke reductiemaatregelen bekeken hoeveel brandstof kan worden bespaard met de bedrijfsauto's. Hier gaat het voornamelijk om de aanschaf van volledig elektrische auto's. Op dit moment rijden er twee auto's van YaWorks Capital volledig elektrisch rond.

4.2.2 Scope 2 | Subdoelstelling elektraverbruik kantoren

Om het elektraverbruik en de bijbehorende CO₂-uitstoot te kunnen verlagen zijn maatregelen geïnterpreteerd die op YaWorks Capital van toepassing zijn. Dit is ingeschat op een verlaging van het verbruik van 2% in de komende drie jaar.

4.2.3 Scope 3 | Subdoelstelling woon-werkverkeer

Om de uitstoot van woon-werkverkeer te verminderen zijn maatregelen geïnterpreteerd die YaWorks Capital in samenwerking met haar belangrijkste ketenpartners kan uitvoeren. De verwachting is dat dit een reductie van ongeveer 3% kan opleveren.

5 Maatregelen reductieplan

In onderstaande tabel worden de maatregelen van het huidige reductieplan weergegeven.

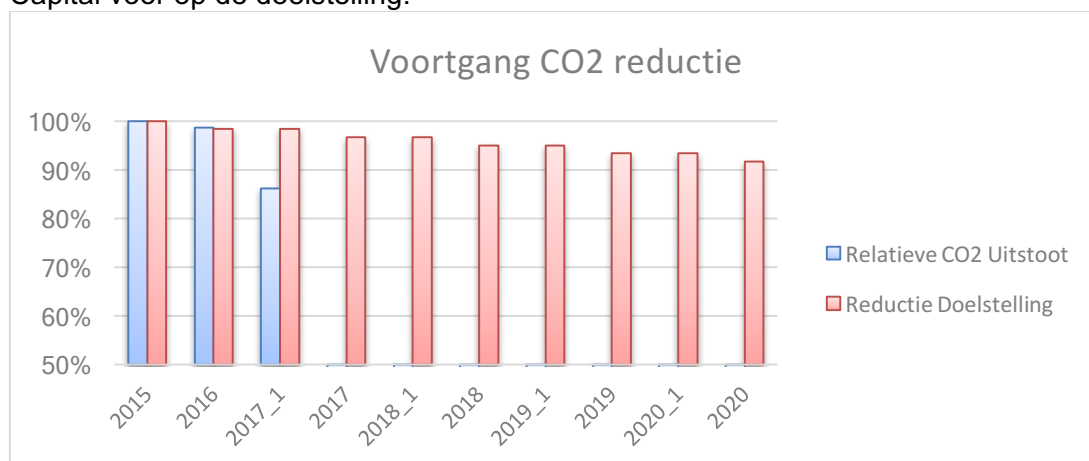
Maatregel	Planning
Instructie 'Het Nieuwe Rijden'	Q2 2018
Leaseregeling aanpassen m.b.t. keuze auto's	Q2 2018, nu in overleg
Terugkoppeling rijgedrag naar medewerkers	Q1 2018
Inventarisering full-electric auto's	Q2 2018
Gebruik OV stimuleren d.m.v. mobiliteitsregeling of campagne	Q1 2018
Vervangen regulieren verlichting voor LED	Eind 2017
Verscherpen inkoopbeleid. Inkopen bij leveranciers die oog hebben voor CO2	Q3 2018
Installeren tussenmeter stroom	Wk 44 2017
Inkopen duurzame laptops	Q3 2018
OV stimuleren in woon-werkverkeer door onderzoek bereikbaarheid	2017-2018
Thuiswerken stimuleren voor vermindering KM	2016-2018
Terugkoppeling rijgedrag vanuit leasemaatschappij	2018
Leasebeleid in overleg met leasemaatschappij verbeteren (elektrisch of zuinigere auto's)	2017-2018
Inzichtelijk krijgen soort brandstof privéauto's medewerkers	2018

De volgende maatregelen zijn reeds uitgevoerd in de afgelopen jaren:

Maatregel	Planning
Bijhouden verbruik en kilometerstanden per auto.	2015
Toepassen van video en teleconferencing	2015
Gebruik alternatieve hybride auto's	2016
Tijdschakelaar apparaten instellen	Wk 41 2017
Sluipverbruik voorkomen (apparaten op stand-by)	Wk 41 2017
Plaatsen van bewegingssensoren	Sinds 2013
WKO-installaties beter instellen	Juli 2017
Onderzoeken mogelijkheden duurzame auto's bij leasemaatschappijen	Wk 39 2017

5.1 Grafiek voortgang CO₂-reductie

Hieronder wordt de voortgang in CO₂-reductie weergegeven. De CO₂-uitstoot wordt gerelateerd aan de omzet van YaWorks Capital. Zoals te zien is in de tabel, loopt YaWorks Capital voor op de doelstelling.

6 Participatie sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. Het bedrijf dient zich daarbij op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen.

6.1 Actieve deelname

Actieve deelname

De gedachte achter deelname aan een initiatief is dat door interactie met andere bedrijven informatie kan worden uitgewisseld en in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen op het gebied van CO₂-reductie tot stand kunnen komen. Vanuit dit doel vraagt de norm om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Verslagen van bijeenkomsten en van overlegmomenten en presentaties van het bedrijf in de werkgroep kunnen tegenover de auditor dienen als bewijs van actieve deelname.

Voortgang initiatief

Mocht een initiatief waaraan wordt deelgenomen op zeker moment niet meer relevant zijn voor het bedrijf (wanneer gedurende een half jaar of langer geen voortgang in het initiatief of actieve deelname aangetoond kan worden) en de deelname wordt beëindigd, dan kan de inventarisatie van de initiatieven dienen als bron voor het kiezen van deelname aan een ander initiatief.

6.2 Lopende initiatieven

Stichting Nederland CO₂ Neutraal

Door YaWorks Capital wordt deelgenomen aan het initiatief 'Nederland CO₂ Neutraal'. Dit initiatief richt zich op het inspireren van de deelnemers, het vergroten van kennis over CO₂-reductiemogelijkheden en het vergroten van een duurzaam netwerk. Zij doet dit middels vierjaarlijkse middagprogramma's en het faciliteren van werkgroep bijeenkomsten. Onderstaand treft u een overzicht van het jaarlijks budget voor het initiatief Nederland CO₂ Neutraal aan.

Om deze deelname te bewijzen worden de volgende documenten bewaard:

- Intentieverklaring Nederland CO₂ Neutraal
- Verslagen werkgroep Wagenpark 1/ Transport 2
- Verslagen bijeenkomsten Nederland CO₂ Neutraal

**nederland
co₂ neutraal**

Omschrijving	Eenheid	Budget
Inzet medewerkers	16 uur (€ 100,- per uur)	€ 1.600,00
Contributie	Jaarlijks	€ 997,00
Totaal		€ 2.597,00

Bijlage A | Inventarisatie sector- en keteninitiatieven

Filter onderstaande lijst op enkel relevante initiatieven en vul aan met initiatieven die bekend zijn binnen de branche van het bedrijf. Deze inventarisatie van initiatieven dient ook ieder jaar in de directiebeoordeling besproken te worden.

Sector- en keteninitiatieven omtrent CO₂-reductie	
<i>Initiatieven van sectorgenoten/regionale initiatieven Inventariseer welke initiatieven er bij sectorgenoten en in de regio nog meer spelen, aanvullend op onderstaande algemene initiatieven!</i>	
Nederland CO₂ Neutraal <i>Werken aan CO₂-reductie kan ook leuk zijn! Dat is de boodschap die de oprichters van het initiatief Nederland CO₂ Neutraal haar deelnemers meegeven. Het doel achter het initiatief is het actief informeren en betrekken van bedrijven bij de verschillende mogelijkheden om CO₂-reductie te bewerkstelligen. Dit wordt niet alleen gerealiseerd door het verstrekken van informatie, maar ook door het organiseren van bijeenkomsten en werkgroepen.</i>	<p>YaWorks Capital heeft zich aangemeld bij dit initiatief en is neemt deel aan een werkgroep over het Wagenpark.</p> <p>http://nlco2neutraal.nl/</p>
Duurzameleverancier.nl <i>Sectorinitiatief van Movares. Samen met andere marktpartijen uit de sector (van ingenieursbureaus tot aannemers) bouwt Movares aan een platform van partijen die hun leveranciers actief ondersteunen in het opzetten en uitvoeren van duurzame bedrijfsvoering, te beginnen door bij de belangrijkste leveranciers na te vragen wat zij op dit gebied al doen.</i>	<p>https://www.duurzameleverancier.nl/</p>
DGBC <i>De Dutch Green Building Council (DGBC) is een onafhankelijke non-profit organisatie die streeft naar blijvende verduurzaming van de bebouwde omgeving in Nederland.</i>	<p>https://www.dgbc.nl/</p>
Lean and Green <i>Lean and Green is een stimuleringsprogramma voor bedrijven en overheid dat wordt uitgevoerd door Connekt. Het stimuleert organisaties om te groeien naar een hoger duurzaamheidsniveau door maatregelen te nemen die niet alleen kosten besparen, maar gelijktijdig milieubelasting reduceren.</i>	<p>http://lean-green.nl/</p>
Duurzaamgebouwd.nl <i>Een platform voor kennisdeling en innovatie op het gebied van duurzaam bouwen.</i>	<p>http://www.duurzaamgebouwd.nl/</p>
Beter Benutten <i>Een platform van het ministerie van Infrastructuur en Milieu naar aanleiding van het programma Beter Benutten. Rijk, regio en bedrijfsleven nemen in dit programma samen innovatieve maatregelen om de bereikbaarheid in de drukste regio's te verbeteren.</i>	<p>http://www.beterbenutten.nl/</p>

<p>Leaders for Nature <i>Een Programma van IUCN NL dat tot doel heeft het Nederlandse bedrijfsleven te helpen verduurzamen met bijzonder oog voor biodiversiteit. Vanaf 2016 gaan ze de samenwerking met bedrijven intensiveren via langlopende individuele partnerschappen.</i></p>	<p>https://www.iucn.nl/actueel/terugblik-10-jaar-leaders-for-nature</p>
<p>Groencollectief <i>Groencollectief Nederland is een landelijk samenwerkingsverband van regionaal opererende zelfstandige ondernemers, allen toonaangevend op het gebied van professionele groenvoorziening. Door samenwerking op het gebied van marktwerking, kennisdeling, CO₂-reductie, innovatie en inkoop versterkt Groencollectief Nederland haar positie alsmede de positie van haar zakelijke relaties. Kortom: gebundelde krachten om samen te werken aan een groene toekomst.</i></p>	<p>http://www.groencollectiefnederland.nl/</p>
<p>Sturen op CO₂ <i>Meerjarig initiatief opgezet door Cumela, brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond en infra. Uitwisseling van informatie en ideeën, onder andere in workshops. Meerdere bijeenkomsten per jaar.</i></p>	<p>https://www.cumela.nl/cursus/brandstof-co2/sturen-op-co2-sectorinitiatief</p>
<p>Platform Groene Netten <i>Alle infrabeheerders (Enexis, Gasunie, Alliander, Stedin, TenneT, KPN en ProRail) hebben vanuit hun rol een duidelijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. De verduurzaming van de samenleving is een uitdaging die uitstekend past binnen de activiteiten van de infrabeheerders. Zij kunnen de duurzame ontwikkeling vanuit de eigen ketenpositie, in samenwerking met leveranciers, versnellen door bewust om te gaan met emissiereductie en de migratie naar circulair materiaalgebruik. Gezien de grote collectieve impact van alle maatschappelijke infrabeheerders samen, draagt dit direct bij aan significant lagere CO₂-uitstoot in Nederland en de kanteling naar een circulaire economie.</i></p>	<p>http://www.groenenetten.org/nl/</p>
<p>Aanpak Duurzaam GWW <i>Een samenwerkingsverband tussen marktpartijen, overheidsopdrachtgevers en kennisinstututen. Gericht op de Spoor en Gron-, Weg- en Waterbousector. De kern van de Aanpak Duurzaam GWW is het meewegen van duurzaamheidsaspecten vanaf een vroege planfase en het streven naar een optimale balans tussen People, Planet en Profit. Het meewegen van duurzaamheidsaspecten in alle fasen van een project draait om het formuleren, vastleggen en uitvoeren van ambities en deze door te geven naar de volgende projectfase.</i></p>	<p>http://www.duurzaamgww.nl/</p>

<p>Railforum Netwerk/ CO₂-visie 2050 <i>Railforum bestaat sinds 1992 en is het onafhankelijke kennisnetwerk van ruim 85 bedrijven en organisaties die actief zijn in de brede railsector. In november 2015 is er een doorstart gemaakt en hebben alle grote stakeholders uit de sector de CO₂-visie 2050 ondertekend. Een stuurgroep in samenwerking met Climate Neutral Group beoogt de hele sector te betrekken door elk bedrijf te ondersteunen in het aanmaken van een footprint en het zetten van de eerste stappen op de CO₂-prestatieladder. Met als doel dat er een complete footprint van de hele sector ontstaat.</i></p>	<p>http://www.railforum.nl/2015/12/co2-visie/</p>
<p>InnoRail <i>Een netwerk dat zich richt op verbeteringen en innovaties in het assetmanagement domein van ProRail. Dit domein is voortdurend in verandering door uitbreiding, vervanging, nieuwe interne en externe ontwikkelingen en nieuwe eisen. Het domein staat voor een voortdurende opgave zich aan te passen en haar prestaties te verbeteren. Het netwerk maakt deze ontwikkelingen proactief bespreekbaar. Het behandelt in dit kader thema's, vraagstukken inzake techniek-, proces- en productinnovatie ter bevordering van duurzaam en economisch assetmanagement. Doelstelling is om technische en procesmatige innovaties rondom het werkveld van beheer en onderhoud te bevorderen.</i></p>	
<p>Rail Cargo Information <i>Een stichting waarbij zo'n 60 organisaties zijn aangesloten die werk uitvoeren in de spoorsector. Doel van de stichting is om het gebruik van het spoor voor goederenvervoer te bevorderen.</i></p>	<p>http://www.railcargo.nl/</p>
<p>CO₂ Visie 2050 <i>Duurzaamheid is belangrijk voor de spoorsector in Nederland. Zowel vanuit de MJA-3 (Meer-Jaren-Afspraak Energie-efficiency) als vanuit de Railforum werkgroep Duurzaamheid is de behoefte ontstaan om een gezamenlijke visie voor de lange termijn te ontwikkelen, een visie rondom CO₂. Op zaterdag 28 november ondertekende onder andere Railforum een plan om het spoor voor 2025 geheel CO₂ neutraal te maken. Andere partijen die de visie 'Samen realiseren we een CO₂ neutraal spoor' onderschreven zijn NS, ProRail, Arriva, Syntus, TransDev, het ministerie van Infrastructuur en Milieu, DB Schenker, KNV en de provincie Groningen. Staatssecretaris Dijksma nam het plan in ontvangst.</i></p>	<p>http://www.railforum.nl/2015/12/co2-visie/</p>

<p>Nederland ICT – Milieu stichting <i>Stichting ICT Milieu is onderdeel van Nederland ICT en organiseert met Wecycle de inzameling en verwerking van ruim 12 miljoen kg afgedankte ICT-apparatuur. ICT Milieu neemt de deelnemers zo veel mogelijk werk uit handen en is de spreekbuis van de ICT-sector als het op milieu aankomt.</i> <i>ICT Milieu zorgt voor de monitoring van de hoeveelheid ingezameld ICT-afval en de verplichte rapportage aan het nationaal WEEE-register. We publiceren jaarlijks het inzamelresultaat in de ICT Milieumonitor.</i></p>	<p>https://www.nederlandict.nl/diensten/ict-milieu/</p>
<p>Climate Neutral Group <i>Climate Neutral Group is met een groep bedrijven aan de slag met klimaatneutraliteit: de Coalition of the Doing. Hierin wordt aan een klimaatneutrale(re) bedrijfsvoering gewerkt en concrete CO2-reductie. De groep laat zien dat het nú tijd is om tot actie over te gaan! Alle deelnemers werken actief mee aan het behalen van het Klimaatakkoord en willen daarmee anderen inspireren.</i></p>	<p>https://www.climateneutralgroup.com/</p>
<p>Low Car Diet – stichting Urgenda <i>Low Car Diet is de grootste duurzame mobiliteitswedstrijd in Nederland tussen bedrijven en collega's onderling. Het Low Car Diet brengt bedrijven, Organisaties en medewerkers in aanraking met verschillende vormen van duurzaam vervoer. Workshops en online tools leveren informatie over CO2-reductie.</i></p>	<p>http://www.lowcardiet.nl/</p>

Bijlage B | Inventarisatie reductiemogelijkheden

Dit verslag is een opsomming van allerlei mogelijke CO₂-reductiemaatregelen, benoemd per emissiestroom. Dit document dient als inspiratie voor het bepalen van de reductiemaatregelen die zullen worden toegepast binnen YaWorks Capital. Per maatregel is een globale indicatie gegeven van het reductiepotentieel. Tevens is er op de website van de SKAO de maatregelenlijst ingevuld. Deze zal ook ter inspiratie gelden voor het nakomen van de reductiemaatregelen.

B.1 Reduceren brandstofverbruik

Het verminderen van brandstofverbruik kan op 3 manieren: het verminderen van het aantal te rijden kilometers, het efficiënter rijden waardoor minder brandstof verbruikt wordt of het gebruiken van een alternatief vervoersmiddel. Hieruit volgen een aantal mogelijk te nemen maatregelen.

B.1.1 Algemeen

- ✓ Zorgen voor een goed registratiesysteem van eventuele eigen tank voor brandstof voor materieel en/of aggregaten, zodat het verbruik eenvoudig per machine uit de administratie gehaald kan worden.

B.1.2 Efficiënter rijgedrag

- ✓ Cursus Het Nieuwe Rijden/Het Nieuwe Draaien geven aan medewerkers. Door instructies te geven over welke aspecten van het rijgedrag het brandstofverbruik van de auto beïnvloeden, leren autobestuurders zuiniger te rijden.
De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: initieel 5 -10%. Bij het juist toepassen van de cursus kan een besparing van 10% behaald worden.

- ✓ Bewustwording van bestuurders over hun rijgedrag vergroten door:
 - Regelmatig terugkerende aandacht aan Het Nieuwe Rijden via toolbox, werkoverleg, etc.
 - Wedstrijd voor chauffeurs: Green Driver Challenge (terugkoppeling per kwartaal of half jaar; voortgang van het rijgedrag meten aan de hand van het normverbruik per auto of aan het verbruik van chauffeur zelf)
 - Halfjaarlijks een 'Fiets naar je Werk Dag' (met 's middags een bedrijfsborrel)
 - Mentorchauffeur die nieuwe chauffeurs coacht op veilig en zuinig rijden

Verwachte CO₂-reductie op brandstof door correct toepassen van Het Nieuwe Rijden: 10 % (op langere termijn)

- ✓ Stimuleren van carpooling door digitaal platform waarop ritten naar andere vestigingen geplaatst kunnen worden (of via een openbare app of website zoals togethr.nl, slimmercarpoolen.nl of BlaBlacar)

- ✓ Ter beschikking stellen van zuinige leenauto's, eventueel van collega medewerkers, aan medewerkers die voor enkele uren een auto nodig hebben.
- ✓ Stimuleren om deel te nemen aan platforms om auto's te delen, zoals GreenWheels
- ✓ Invoeren van een mobiliteitsregeling met verschillende vervoersvormen. Hiermee wordt duurzaam reisgedrag gestimuleerd door medewerkers naast het gebruik van een auto ook gebruik te laten maken van andere vervoersmiddelen zoals de fiets, trein of bus.
- ✓ *Het Low Car Diet van Stichting Urgenda*
 Het Low Car Diet is de ideale speeddate met verschillende vormen van vervoer. Elk jaar vindt deze wedstrijd plaats vanaf de 'Dag van de Duurzaamheid'. De deelnemers maken 30 dagen lang gebruik van de mobiliteitskaart waarbij ze voor vervoer naar werk- en vergaderlocaties gebruik maken van fietsen, high speed e-bikes, openbaar vervoer en elektrische en hybride auto's. Bedrijven gaan met elkaar de strijd aan om zoveel mogelijke duurzame kilometers te maken en ervaren dat de dagelijkse reis goedkoper, schoner en gezonder kan.

B.1.3 Verminderen van reiskilometers

- ✓ Bij projecten verder van huis het personeel laten overnachten in hotels
- ✓ Inschakelen van personeel dat dichtbij projectlocatie woont
- ✓ Werkmaterieel zoveel mogelijk op projectlocatie laten staan
- ✓ Visualisering en optimalisatie van afgelegde afstanden in werkplaats door bijvoorbeeld spaghetti-diagram (Lean Six Sigma)
- ✓ Gebruik maken van digitale vergadermogelijkheden (bijvoorbeeld door conference calls)
- ✓ Gebruik maken van flexibele werkuren en mensen laten thuiswerken

B.1.4 Vergroening wagens en brandstoffen

- ✓ Aanschaf van zuinige auto's en werkmaterieel (A- of B-label, hybride/elektrische auto)
 De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: een zuinige auto met A- of B-label verbruikt zo'n 10% minder dan een gemiddelde auto in dezelfde klasse.
- ✓ Rijden op groengas
- ✓ Start-stop systeem, eco-stand en/of motormanagementsysteem op kranen en shovels
- ✓ Lager instellen van hydraulische druk op materieel
- ✓ Frequent onderhoud in combinatie met Het Nieuwe Rijden, zoals het controleren van de bandenspanning (*Banden op spanning houden scheelt al zo'n 3% in brandstofverbruik!*)
- ✓ Banden: zuinig label (profiel, weerstand etc.)
- ✓ Banden: oppompen met stikstof of CO₂
- ✓ Brandstof met optimale verbrandingswaarde aanschaffen
(De verwachte CO₂-reductie is mogelijk enkele procenten)

- ✓ Bouwkeet/schaftruimte verduurzamen (*isoleren, groene aggregaat op zonne-energie plaatsen*)
- ✓ Aanschaf van elektrische en/of hybride machines en materieel
- ✓ Aanschaf van nieuwe vrachtwagens en machines met Euro 5 of 6 motoren

B.2 Reduceren Elektra- en gasverbruik

In de onderstaande alinea's wordt beschreven welke maatregelen er kunnen worden genomen om in kantoren, magazijnen en serverruimten de CO₂-uitstoot te verminderen.

B.2.1 Algemeen

- ✓ Het plaatsen van slimme tussenmeters waardoor gas- en elektraverbruik nauwkeuriger gemeten kunnen worden. Dit helpt om beter inzicht te krijgen in het energieverbruik en nauwkeuriger meetgegevens te verkrijgen waardoor onzekerheden in de emissie-inventaris kleiner worden.
Verwachte reductie op het gas- en elektraverbruik: geen directe reductie door deze maatregel.
- ✓ Klimaatinstallatie opnieuw laten inregelen door een expert (waarbij rekening gehouden wordt met hoe kantoorpanden worden gebruikt, hoe facilitaire dienst en servicetechnicus werkt en hoe de individuele gebruiker met zijn werkplek omgaat)
Verwachte reductie op gasverbruik: bespaart 10%.
- ✓ Warmte van bijvoorbeeld servers of compressoren gebruiken voor verwarming van ruimtes

B.2.2 Reduceren elektraverbruik

- ✓ Het inkopen van groene stroom met SMK-keurmerk voor alle panden of een gedeelte van de panden. In het geval een pand met meerdere gebruikers gedeeld wordt, kan overwogen worden om slechts een bepaald percentage aan groene stroom in te kopen of losse groencertificaten (Garanties van Oorsprong) te kopen.
- ✓ Verwachte reductie: volledige overstap op groene stroom realiseert een reductie van 100% op de CO₂-uitstoot door elektraverbruik.
- ✓ Plaatsen van energiezuinige verlichting zoals LED-verlichting of energiezuiniger TI-verlichting. Er is ook LED-verlichting verkrijgbaar die past op TI-armatuur.
- ✓ Plaatsen van armatuur met reflectoren op montagebalk zodat licht naar de werkplek wordt weerkaatst
Verwachte reductie op elektraverbruik: afhankelijk van de huidige soort verlichting: 5-50%. (In een gemiddeld kantoor is verlichting 60% van totale elektraverbruik!)
- ✓ Plaatsen van bewegingssensoren in ruimtes die minder vaak gebruikt worden zoals toilet, hal en opslagruimte.
Verwachte reductie op elektraverbruik: zo'n 5%
- ✓ Plaatsen van lichtsensoren voor daglichtafhankelijke lichtregeling
- ✓ Temperatuur van de airco in de serverruimte verhogen naar 21-22 °C (met name nieuwere servers hoeven niet zo koud te staan als oude servers) of zorgen voor passieve ventilatie naar buiten toe
Verwachte reductie op elektraverbruik: niet bekend

Bijlage C | Duurzame leveranciers

C.1 Energie

De Windcentrale: Geeft bedrijven en particulieren de mogelijkheid eigenaar van een windmolen te worden om zo hun eigen energie op te wekken.

Windchallenge: Produceert kleine plug-and-play windturbines voor het opwekken van energie. De turbines kunnen tevens gebruikt worden als acculader.

Esveld: Ontwikkelaar LED-verlichting als vervanging voor TL. Innovatief concept door de mogelijkheid om de LED-verlichting te leasen. Hierdoor directe besparing en maandelijkse aflossing op de investering. Geen grote initiële investering nodig.

Maru Systems: De Groene Aggregaat is een hybride generator die is voorzien van REC-zonnepanelen en een ingebouwd accupakket, verwerkt in een compacte mobiele unit. Het gepatenteerde Maru ELx systeem is een daglichtregeling voor bestaande lichtlijnen in een industriële omgeving. Het systeem onderscheidt zich door de verlichting daadwerkelijk uit te schakelen. Het Maru ELx systeem verzorgt geheel automatisch het verlichtingsniveau op de werkvloer. Daarmee kunnen grote besparingen aan energie en kosten worden gerealiseerd.

Raedthuys Groep BV: Ontwikkelt windenergieprojecten en zorgt daarmee voor levering van duurzame energie.

GreenChoice: Leverancier van groene stroom en groengas.

Exalius: Is een complete dienstverlener op het gebied van duurzame energie. Exalius adviseert welk product het beste bij het bedrijf past en regelt eventueel subsidie, fiscaal voordeel en financiering.

MobiSolar: Biedt het duurzame alternatief voor een aggregaat. De Mobile Solar Units (MSU) gebruiken enkel de zon bij het opwekken van energie. Daarmee kan een reeks apparaten van stroom worden voorzien.

Trending Energy: Helpt bedrijven om energie en kosten te besparen zonder dat de bedrijven hoeven te investeren in energiebesparende maatregelen.

DeVentio: Ontwikkelt innovatieve en duurzame oplossingen om sluijverbruik tegen te gaan zoals de SolarBell (deurbel op zonne-energie).

EnergyAlert: Een onlineservice waarmee bedrijven hun energieverbruik kunnen monitoren.

Climate Neutral Group: Helpt bedrijven om duurzamer te werk te gaan in de breedste zin. Dit doen zij door inzicht in te geven in de CO₂ footprint en door advies te geven.

C.2 Mobiliteit

Mister Green: Leasemaatschappij met enkel duurzame auto's.

Zero-e: Bewustwording van reisgedrag & MVO door een serious game.

Green Star Statistics: Helpt bedrijven het verbruik te verbeteren door het rijgedrag van bestuurders te meten en te beoordelen.

Orangegas: Orangegas biedt zowel commerciële tankstations als klein- en grootschalige thuishuiskinstallaties, een concept voor het realiseren van een groengas tankpunt.

Colofon

Auteur:	Machteld Houben
Kenmerk:	CO ₂ -reductieplan
Datum:	14-11-2017
Versie:	1.0
Autoriserende manager:	Martijn Hartering